

II JORNADES D'ESTUDIS DE LA MAR

© dels autors, 2020

ISBN: 978-84-09-25109-4

Dipòsit Legal: PM 857-2020

Disseny i maquetació:

Moiré | www.moire.cat

Impressió:

Gráficas Ulzama

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest llibre ni de la coberta, ni el recull en un sistema informàtic, ni la transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, ja sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o per altres mètodes sense el permís dels titulars del copyright.

CONTINGUTS

7

PRÒLEG

Albert Forés Gómez

15

LA PLANIFICACIÓ MUSEOLÒGICA: EL CAS DEL PLA DIRECTOR DEL MUSEU MARÍTIM DE MALLORCA

Jordi Padró / Olga Llobet

37

NECESSITAT D'UN INVENTARI DEL PATRIMONI MARÍTIM DE MALLORCA

Manuel Gómez Planas

51

UNA HISTÒRIA ORAL DE LA MAR A MALLORCA: DE LA MEMÒRIA INDIVIDUAL AL RELAT COL·LECTIU

Catalina Gayà Morlà /

Marta Rizo García

73

ENTRE LA CONSERVACIÓ I LA GESTIÓ DE LA PROXIMITAT. PER A QUÈ SERVIM ELS MUSEUS?

Jordi Abella Pons

**EDUCACIÓ, ACCESSIBILITAT
I PARTICIPACIÓ, EL CAS
DEL MUSEU D'HISTÒRIA DE
MANACOR**

M. Magdalena Salas Burguera /
María José Rivas Antequera

93

**LA INTERPRETACIÓN
DEL PATRIMONIO COMO
HERRAMIENTA DE
COMUNICACIÓN EN MUSEOS**

Isabel Fernández Domínguez

115

**PROJECTES CULTURALS COM
UNA OPORTUNITAT, PER A QUI?**

Bàrbara Roig Isern

143

**LES EXPOS, LA MAR I ELS
DUBTES**

Mireia Mayolas Créixams

165

**MUSEOS ACCESIBLES PARA
TODOS (ACCESIBILIDAD
DESAPERCIBIDA)**

Enrique Rovira-Beleta Cuyás

191

**EDUCACIÓ,
ACCESSIBILITAT
I PARTICIPACIÓ,
EL CAS DEL MUSEU
D'HISTÒRIA DE
MANACOR**

**M. MAGDALENA SALAS BURGUERA /
MARÍA JOSÉ RIVAS ANTEQUERA**

Resum de l'article

Des de la pràctica que feim en el Museu d'Història de Manacor ens hem adonat que, de cada vegada més, el públic demanda exposicions i discursos més accessibles a nivell de contingut i disseny. En aquest sentit, hem canviat la forma de treballar, integrant conceptes relacionats amb la didàctica i la pedagogia des del mateix moment que s'inicia el procés de reflexió de qualsevol nova exposició. Recentment hem reformat la sala de prehistòria del Museu i volem compartir, en aquestes jornades, les nostres reflexions i experiències de producció d'aquest projecte i el retorn que està tenint des del públic que la visita.

Paraules clau

Participació, accessibilitat, educació, socialització

De què parlem quan ens referim al Museu d'Història de Manacor?

El Museu d'Història de Manacor és un museu local, que va néixer l'any 1926 a partir de la donació de mossèn Joan Aguiló de la seva col·lecció arqueològica al poble de Manacor. En els 95 anys d'història del museu ha passat per diverses seus i s'ha transformat de Museu Arqueològic a Museu d'Història, amb l'ampliació de les col·leccions, gràcies a les donacions de particulars del poble.

Des dels anys 90 del segle xx, el museu està ubicat a l'edifici medieval de la torre dels Enagistes, amb tot el que de positiu i negatiu té tenir de contenidor un edifici històric declarat BIC. Consta d'una planta baixa amb quatre sales d'exposició permanent, que segueixen un discurs cronològic des de la prehistòria fins a l'època medieval cristiana. En aquestes sales explicam la història de Manacor, que no és gaire diferent de la de la resta de l'illa, incidint en aspectes que hem investigat i aprofundit a través de les nostres línies de recerca en els jaciments de s'Hospitalet Vell, sa Ferradura i Son Peretó. Una de les nostres fortaleses és que, gràcies a la investigació, podem crear uns recursos museogràfics més acurats i més amplis, arribant a contestar preguntes bàsiques sobre la vida quotidiana de la gent del passat que, al cap i la fi, és el que interessa a la gent del present.

La planta pis està dedicada a les exposicions temporals i aquest fet suposa un revulsiu per a la dinamització i la visita freqüent del públic local. Cada tres o quatre mesos itineren les

exposicions i anualment el Museu produeix una exposició pròpia. Aquesta producció ens permet aprofundir en aspectes de la història de Manacor i involucram la població local en aquests muntatges. En aquest punt, cal dir que l'Associació d'Amics del Museu és fonamental per dur a terme aquesta tasca.

A més a més, des de l'any 2011 disposam d'una secció nova, la secció etnogràfica, ubicada al molí fariner d'en Fraret, dins el nucli urbà de Manacor. En aquest molí hem traslladat gran part de la col·lecció etnogràfica del museu, amb un discurs estructurat a partir de les feines que es feien a fora vila en funció de les estacions de l'any.

La gestió del museu és municipal i depenem de l'Ajuntament a nivell administratiu i econòmic. Depenem del Departament de Cultura i actualment hi ha en plantilla dues persones, l'informador i la directora del Museu. La resta de personal és contractat a través de contractes de serveis.

L'accessibilitat sense saber-ho

Avui en dia és molt habitual sentir parlar d'accessibilitat i inclusió, però fa uns setze anys, aquí, a Mallorca, a Manacor, no ho era gaire. Realment primer varen venir les accions i després ens hem anat formant. El problema que tenim els museus locals és que treballam amb el dia a dia i, això, no ens deixa aturar-nos a pensar què volem i cap on volem anar i realment és una feina necessària, encara que ens pugui semblar improductiva, ja que després aquesta feina ens serveix com a fil conductor de les nostres accions.

Si hem d'enumerar les accions principals que vàrem dur a terme abans del 2016, que és quan vàrem començar a parlar d'accessibilitat i museu social, les resumiríem de la manera següent:

1. Programes de voluntariat en dues línies diferenciades:

- La primera, a través de les excavacions i projectes de recerca que desenvolupam i que al llarg dels anys ha fet que hi hagi un col·lectiu de persones que s'interessi per la feina arqueològica. D'aquesta manera, el treball tant de camp com de laboratori s'ha donat a conèixer, implicant persones que al llarg dels anys s'han anat convertint en peces clau en els nostres projectes.
- La segona, a través del voluntariat, especialment de la gent gran, que en aquests darrers nou anys ens ha permès tenir obert el molí d'en Fraret i oferir un servei cultural nou. Aquestes onze persones a les quals vàrem formar s'han encarregat d'obrir, tancar, ensenyar el molí i vetllar-ne la conservació. El treball i la dedicació han estat clau per a la salvació d'aquest equipament.

Activitat al molí d'en Fraret per celebrar el Dia Internacional dels Museus

2. Integració de l'Associació d'Amics en tasques diverses de difusió i promoció del Museu. Moltes vegades hem escoltat com les associacions no van en la mateixa direcció que el museu i això crea conflictes i feines perdudes, perquè les associacions d'amics i el Museu han de tenir els mateixos objectius. En el cas del Museu d'Història de Manacor hem tengut molta sort, perquè l'Associació d'Amics sempre han estat amics i un suport constant per a la direcció del museu. Aquesta associació va néixer l'any 2004 i, des de la constitució, un dels objectius primordials ha estat donar a conèixer el museu i la seva tasca a Manacor i a tota l'illa. Per aquest motiu, varen desenvolupar activitats de difusió de manera contínua, es varen involucrar en tasques de producció d'exposicions pròpies, han tret a la llum una col·lecció historiogràfica, «Bacus», per donar sortida a temes d'investigació de Manacor, han donat suport a iniciatives de recerca arqueològica i ens han fet possible arribar a accions a les quals l'entramat burocràtic i administratiu no ens permetia arribar.

3. Realització d'exposicions temporals pròpies, amb temes propers al municipi, i que s'involucrin en les vides dels habitants del poble. Ja que som un museu local, la nostra vocació és donar a conèixer la història i cultura de Manacor en un sentit ampli. Ens hem adonat que tractar temes del poble i fer possible que els habitants siguin participants de l'exposició, deixant objectes i contant anècdotes familiars, fa que l'exposició estigui més viva, perquè realment el que funciona en un poble és el boca a boca. En aquest sentit, l'exposició més visitada de tota la història d'aquests darrers quinze anys ha estat «Perla i glamour», que, encara que fos una exposició supramunicipal, va tractar el tema

de la importància de la perla a Manacor, de Majorica i de les perleres. Amb aquest muntatge del 2007 vàrem superar per primera vegada la barrera dels 8.000 visitants anuals. En aquesta exposició, la segueixen d'altres, com «No hi ha temps que no torn, els oficis antics de Manacor», «Els indians manacorins, una història més enllà del Quinquin» (que parlava del fenomen de l'emigració de manacorins a Amèrica a finals del segle XIX principis del segle XX), entre d'altres.

4. Producció d'exposicions produïdes exclusivament per als més petits. Aquesta línia de feina va començar el 2008 amb l'exposició «Jugant amb els romans». En aquest cas es tractava de parlar del joc com a element present en totes les cultures i amb tota la història i com alguns dels jocs romans han perdurat a través del temps. De la mateixa manera, incidíem en com a través de matèries presents en la natura i que tenim a l'abast es poden dissenyar molts de jocs. La nostra sorpresa va ser comprovar com aquesta exposició agradava tant a grans com a petits i com les famílies tornaven a visitar-la individualment, a part de la visita escolar. Així, cada dos o tres anys hem anat produint exposicions en aquesta línia: «Mosaics, pintures de pedra» (2010), «Il·luminant petites històries» (2011), «Objectes i històries» (2013), «Tic tac, el pas del temps» (2017). La part interessant d'aquesta iniciativa és que ha donat peu que aquestes exposicions es reconverteixin en tallers permanents i, d'aquesta manera, sense adonar-nos i inicialment només per temes econòmics, vàrem iniciar un camí cap a la sostenibilitat.

Activitat dins l'exposició «Mosaics, pintures de pedra» (2010)

5. Incorporació a les nostres exposicions de jocs, endevinalles i accions que permetin a la gent interactuar amb el que veuen. A partir de l'experiència del 2010 de produir exposicions per als més petits, vàrem començar a pensar ja des del mateix moment que dissenyàvem una exposició amb les eines didàctiques que utilitzaríem per fer arribar continguts a un públic més ampli. Així, el joc es va convertir en una constant en aquestes exposicions i vàrem guanyar en transversalitat de públic. De la mateixa manera, ja vàrem implantar jocs a les sales d'exposició permanent: a la sala romana el 2015 i a la sala de l'antiguitat tardana el 2017, però, així i tot, encara eren un complement del discurs.

L'accessibilitat conscient

A partir del 2016 es varen començar a dissenyar accions d'accessibilitat de manera més conscient, però sense disposar encara d'un pla que guiàs totes aquestes accions. Les línies principals iniciades ja han estat desenvolupades en altres articles (Rivas, M.J.; Salas, M.: 2019 i 2020) i, per aquest motiu, aquí només en feim una petita ressenya:

1. A nivell d'accessibilitat física:

- El 2019 s'ha duit a terme l'execució del projecte de reforma dels lavabos del museu, seguint els paràmetres d'accessibilitat universal.
- S'ha adaptat el mostrador de recepció dels visitants.
- El 2019 s'ha fet el projecte d'implantació d'un ascensor en el museu, que s'executarà el darrer trimestre del 2020.
- El 2020 s'ha dotat una plaça de pàrquing adaptat en el museu.
- El 2019 es va instal·lar el bucle magnètic a la recepció i es va fer una compra de bastons cadires per als diferents equipaments.

2. A nivell de continguts:

- El 2018 es va renovar el web, *museudemanaacor.com*, amb la intenció de convertir-lo en un lloc accessible dins l'espai virtual que comparteixen milions d'internautes, des de qual-

sevol dispositiu mòbil. Per això es varen eliminar les animacions amb Adobe Flash Player i Java Script. D'aquesta manera la funcionalitat del web va esdevenir més àgil; d'aleshores ençà es carrega més ràpidament i està adaptat per a dispositius amb Android i iOS. L'índex de validació segons les normes WCAG 2.0 per a accessibilitat requereix al manco 5 punts de 10, i el web del Museu en té 7.

- Implantació a les xarxes socials. El Museu s'ha obert al món complex de les xarxes socials per aprofitar les possibilitats que ofereixen (difusió de les activitats, aprenentatge d'altres centres, comunicació dels continguts del Museu, proximitat amb els seguidors...). Obrir el Museu a les xarxes (Instagram, Twitter, YouTube) és important en el segle XXI, perquè molts dels col·lectius als quals es vol arribar les usen com a instrument per relacionar-se amb la comunitat.
- El 2018 vàrem entrar en contacte amb la plataforma estatal Predif per dur a terme avaluacions tant en els equips del museu com en els jaciments arqueològics.
- Inici de la digitalització del fons; l'especialista Néstor Marqués va virtualitzar i imprimir objectes en 3D.
- Realització de còpies en guix per part dels nostres restauradors, Margalida Munar i Bernat Burgaya, que, a més, varen pintar tota la col·lecció de rèpliques, tant les de guix com les impreses.
- El 2019 s'han implementat els codis QR a l'exposició permanent, perquè funcionin com una audioguia.

- El 2018 es va dur una experiència de caire temporal per fer més accessible les col·leccions del Museu. Vàrem dissenyar i produir l'exposició «Aquí sí que es pot tocar». L'objectiu era fer arribar el Museu a més gent i desmitificar aquesta imatge dels museus com a centres on no es pot tocar res, no es pot córrer, ni xerrar, ni divertir-se; on només té cabuda la contemplació de l'objecte. Aquesta no és la nostra idea de museu.
- Durant el 2018 i 2019 es varen incorporar recursos didàctics a les sales d'exposició permanent i es va crear una petita biblioteca infantil al final del recorregut de la permanent.

Infants que es diverteixen al Museu

I així arribam a la prehistòria...

Des del 2015 havíem iniciat una renovació dels continguts de les sales d'exposició permanent, aprofitant els coneixements nous que teníem dels diferents períodes històrics, a través dels projectes de recerca. El 2015 va ser el cas de la sala romana, el 2017 la sala d'antiguitat tardana i el 2019 va ser el torn de la sala de prehistòria, que era la darrera que quedava per reformar de les sales inicials que s'havien obert a la nova seu del museu, a la dècada dels anys 90 del segle passat.

El 2018 es va iniciar el projecte museogràfic a partir de dues preguntes:

1. Què volem contar? Vàrem partir de tres idees bàsiques: explicar com vivia la gent en aquest període, com moria i curiositats sobre la subsistència i l'aparença.
2. Quins objectius volem assolir? Tant a nivell científic com a nivell general.

Les passes a seguir foren:

- Redactar el projecte museològic marc. Aquí va ser important la claredat de continguts, donar a llegir els textos a persones no especialitzades amb la matèria, triar paraules i expressions quotidianes per explicar fets del passat...
- Fer la tria de peces i restaurar-les quan fos necessari.
- Seleccionar imatges, vídeos i encarregar dibuixos il·lustratius.
- Pensar els recursos didàctics adients per al nostre discurs: rèpliques, jocs, contes... En aquest punt és necessari remarcar com això va estar present des de l'inici del pro-

jecte i no a posteriori, com havíem fet en la reforma de les sales anteriors. Ja teníem clar que tot el contingut didàctic i lúdic era una part tan important o més que el discurs científic que volíem transmetre.

A partir d'aquí vàrem encarregar el projecte museogràfic a Aina Bauzà i Oscar Torner, però sempre en coordinació amb la direcció del museu i donant unes pautes d'execució basades en l'elaboració d'un projecte tècnic per ubicar i distribuir les peces i els textos, a més de crear un espai de circulació pràctic per als visitants. En aquest sentit es varen seguir pautes que ja es preveïen en el nostre Pla Director de l'any 2008 i que es varen desenvolupar en la reforma de les altres sales permanents. Creim que no és necessari explicar les tasques que es desenvolupen en un projecte d'aquest tipus, però sí cal dir que vàrem incidir molt en la mida i en el tipus de lletra dels panells, amb la il·luminació per no crear zones fosques, amb la situació de determinats recursos gràfics i tàctils... ja que l'experiència amb el públic ens feia coneixedores d'aquest tema.

Visita de persones amb discapacitat física a la nova sala de prehistòria

I una cosa molt important i que els museus petits tenim a vegades és que després d'una inauguració quedam tan extenuats que no duim a terme accions per difondre aquest nou recurs, ja que hem de posar en marxa totes les coses que han quedat penjant durant el temps de preparació. Volem incidir que realment aquesta és la part important, ja que sinó tota la feina que hem fet no té sentit.

Pla d'accessibilitat i acció... Eixos i objectius estratègics

Entre el 2016 i el 2019, com ja hem dit abans, es varen implantar en el Museu accions que tenien com a fil conductor l'accessibilitat, però ens vàrem adonar que necessitàvem un document que ens servís de guia els pròxims anys per aprofitar idees, recursos i personal en matèria d'accessibilitat, a més de crear d'aquesta manera un compromís amb els gestors municipals per complir amb els objectius del document citat.

Durant els últims anys ens hem adonat que la legislació nacional i autonòmica en matèria d'accessibilitat està desenvolupada per protegir qualsevol col·lectiu que se senti discriminat. D'aquesta manera i prenent com a model les lleis i normes creades des de l'Administració central i autonòmica, creim que disposar d'un document fet a mida on quedin recollides les necessitats específiques en matèria d'accessibilitat en el Museu farà que les respostes a les necessitats dels col·lectius amb discapacitat o risc d'exclusió social siguin més eficaces i satisfactòries.

D'aquesta manera a finals de 2019 començam a crear el Pla Estratègic d'Accessibilitat del Museu d'Història de Manacor.

No podem estendre'ns en aquest article amb tot el contingut del pla, però pensam que compartir els nostres eixos (EE) i objec-

tius estratègics (OE) mostra la naturalesa de les accions que volem dur a terme els pròxims anys per aconseguir l'objectiu principal: que el museu sigui un lloc que no discrimini i on qualsevol persona se senti reflectida.

EE1: Accions comunes a tots els equipaments i jaciments arqueològics

OE1.1: Garantir la cadena d'accessibilitat des del moment que una persona decideix visitar el Museu fins que finalitza l'experiència. Aconseguir un compromís institucional per poder fer-ho.

OE1.2: Promoure la participació ciutadana. Fomentar la comunicació entre associacions locals i autonòmiques per garantir una experiència gratificant i enriquidora a diferents nivells.

OE1.3: Establir un compromís entre el Departament d'Educació i el Museu per treballar de manera conjunta i crear plans estratègics. Posar l'accent en les diferents diversitats i necessitats dels infants; per això és necessari comptar amb un equip de professionals que donin respostes en aquest camp (professionals de la pedagogia, docents, professionals experts en currículum...).

OE1.4: Implantar noves tecnologies que facilitin l'accessibilitat del coneixement.

OE1.5: Millorar les comunicacions físiques del Museu.

OE1.6: Fer l'avaluació de les accions fetes.

EE2: Torre dels Enagistes

OE2.1: Acabar amb les barreres físiques per facilitar la cadena d'accessibilitat.

OE2.2: Treballar sobre els continguts que comunica el Museu.

OE2.3: Avaluar les mesures aplicades per a l'accessibilitat de la discapacitat física, sensorial i cognitiva.

EE3: Molí d'en Fraret (Secció Etnogràfica)

OE3.1: Adequar l'exposició permanent.

OE3.2: Treballar sobre els continguts que el Museu comunica.

OE3.3: Promoure el Museu de la Memòria.

OE3.4: Avaluar les mesures aplicades per a l'accessibilitat de la discapacitat física, sensorial i cognitiva.

EE4: Jaciments arqueològics de s'Hospitalet Vell i Son Peretó

OE4.1: Donar accessibilitat física als jaciments.

OE4.2: Fer els continguts accessibles.

OE4.3: Avaluar les mesures implantades.

EE5: Turisme

OE5.1: Consolidar el patrimoni de Manacor com un agent actiu de turisme accessible.

OE5.2: Intentar crear sinergies amb els departaments de Turisme de l'Ajuntament de Manacor, el Consell de Mallorca i el Govern, perquè aquestes destinacions turístiques accessibles tinguin cabuda dins l'oferta existent fins ara.

Conviure amb la covid-19, obrir el Museu des d'un altre lloc.

El 2020 el Museu va tancar les portes temporalment, per motiu de la crisi sanitària de la covid-19, del 14 de març fins al 18

de maig les instal·lacions del Museu varen ser inaccessibles per a qualsevol visitant, però no els continguts que la institució genera.

Des dels primer dies del procés de confinament es varen obrir canals de comunicació per poder seguir en contacte amb la nostra comunitat més pròxima i acompanyar els visitants virtuals durant els dies de confinament. La plataforma per a aquestes relacions es va plantejar a través d'Internet i de les xarxes socials, mai pensat per reemplaçar les visites o activitats presencials, però sí amb el convenciment que el Museu havia de continuar obert a les persones i aquesta era la manera per fer-ho durant aquests mesos.

D'aquesta manera podem presentar un balanç de les accions que hem duit a terme per reduir la inaccessibilitat física d'aquests més de dos mesos (la data és des del 14/03/2020 fins al 20/05/2020):

- Més de 60 publicacions a Instagram,¹ ara ja disposam d'un compte amb 1.704 seguidors. Algunes de les publicacions fetes durant el període de confinament a casa han superat les 300 visualitzacions.
- Més de 60 publicacions a Twitter, ara ja disposam d'un compte amb 333 seguidors.²
- Al web s'han implementat dos apartats nous Jocs en línia i Tallers en línia, per poder tenir recursos disponibles per al públic familiar.³
- En el canal de Youtube s'han pujat vídeos nous i ara tenim 29 seguidors.⁴
- La nostra col·lecció virtual sketchfab.com/museumanacor ha rebut més de 1.000 visites en els últims dos mesos.

- S’han celebrat les festivitats del Dia del Llibre i del Dia Internacional dels Museus 2020 de manera virtual, amb una programació per intentar atendre els interessos de tots els nostres visitants, però sobretot pensant en continguts divertits per als més petits.
- S’ha obert la pàgina oficial de Facebook del Museu.⁵
- S’ha promogut l’activitat El millor de cada casa.⁶
- Hem mantingut contacte directe a través de WhatsApp i via telefònica amb les nostres voluntàries i amb els socis de l’Associació d’Amics del Museu.

Com hem dit abans, cap d’aquestes accions substitueixen les visites presencials al Museu, simplement hem aprofitat les eines virtuals i en xarxa que tenim per poder seguir en contacte amb els nostres visitants. Actualment, mitjançant els dispositius mòbils i les xarxes socials podem relacionar-nos amb els diferents col·lectius, perquè la tecnologia ha desenvolupat eines per fer més accessibles els continguts (programes que tradueixen textos a notes de veu/converteixen textos en arxius de veu, traduccions a diferents idiomes, augment de la font de la lletra...). Encara que també hem estat conscients de la bretxa digital que hi ha, sobretot en el col·lectiu de gent gran, i és un aspecte sobre el qual haurem de treballar.

El Museu va obrir les portes a la «nova normalitat» el 18 de maig, complint totes la mesures d’higiene i salut, amb la intenció de tornar a ser un lloc saludable, on puguem trobar-nos mantenint la distància física, però compartint coneixements sobre la història del nostre municipi.

Moltes de les accions dutes a terme aquests últims anys per fer el Museu més accessible (col·locació de rèpliques, activitats

lúdiques a les sales, material audiovisual...) s'han hagut de retirar, de moment, però això no vol dir que la institució perdi el sentit d'obertura a qualsevol col·lectiu. El major pas cap a l'accessibilitat és el personal humà que treballa en el Museu, que farà el possible perquè la visita sigui satisfactòria en tots els aspectes; ara simplement cal treballar d'una altra manera per poder aconseguir-ho i aquest serà també un objectiu del Pla Estratègic d'Accessibilitat.

La pausa que ens ha donat la crisi sanitària ens ha ajudat a reflexionar sobre l'accessibilitat i el paper de servei públic que el Museu compleix. Estar al costat de les persones i de les seves necessitats és un dels nostres objectius principals i creim que l'accessibilitat és una eina que ens ajudarà a aconseguir-lo.

Notes

- 1 <https://www.instagram.com/museumanacor/?hl=es>
- 2 <https://twitter.com/MuseuManacor>
- 3 <https://www.museudemanaacor.com/ca/jocs>
- 4 <https://www.youtube.com/channel/UCnG0LwCLR1qqkzcMNI0e-2A/featured>
- 5 <https://www.facebook.com/pages/Museo-de-Historia-de-Manacor/2306639282727881?rf=910537339092235>
- 6 MUSEU MANACOR (@MuseuManacor). (27 d'abril de 2020). Enguany (2020) volem posar en marxa un projecte anomenat «El millor de cada casa», que consisteix a mostrar un objecte que tengueu a ca vostra i que tengui un significat simbòlic o històric especial. Seguiu el fil...#-museumanacor #elmillordecadacasa

Bibliografía

- ESPINOSA RUIZ, A.; BONMATÍ LLEDÓ, C. (ed) (2013). *Manual de accesibilidad e inclusión en museos y lugares de patrimonio cultural y natural*. Gijón: Trea.
- NACIONES UNIDAS (2006). Convención sobre los derechos de las personas con discapacidad. Nueva York: Naciones Unidas. <http://www.un.org/esa/socdev/enable/rights/convtexts.htm>. Consulta: 14 de noviembre de 2018.
- Llei 8/2017, de 3 d'agost, d'accessibilitat universal de les Illes Balears. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2017-10541. Consulta: 14 de noviembre de 2018.
- RIVAS ANTEQUERA, M. J.; SALAS BURGUERA, M. M. (2019). «Un museo para todos. El proyecto de accesibilidad del Museu d'Història de Manacor». *Boletín del Museo Arqueológico Nacional*, Madrid, 2019, p. 289-296.
- RIVAS ANTEQUERA, M. J.; SALAS BURGUERA, M. M. (2020). «Nous reptes. Projecte d'accessibilitat del Museu d'Història de Manacor». *VIII Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears*, Palma, 2020.
- RUIZ, B. ; PAJARES, J.; MORENO, L.; GÁLVEZ M. C.; SOLANO J. (2008). *Guías multimedia accesibles. El museo para todos*. Madrid: Real Patronato sobre Discapacidad. Disponible a: http://sid.usal.es/idocs/F8/FDO21399/museo_para_todos.pdf. Consulta: 19 de diciembre de 2018.

M. MAGDALENA SALAS BURGUERA

És llicenciada en geografia i història per la Universitat de Barcelona, amb l'especialitat d'arqueologia. Va dur a terme estades d'investigació a la Universitat de Cagliari (Sardenya) i a la Universitat de Reading (Anglaterra).

Ha treballat per al Consell de Mallorca, l'Ajuntament de Palma, l'Ajuntament de Calvià, l'Ajuntament d'Artà i Caja Madrid, desenvolupant projectes d'investigació arqueològica.

Des del juny de 2001 fins a l'actualitat és funcionària de l'Ajuntament de Manacor, amb el càrrec de tècnica de Patrimoni i directora del Museu d'Història de Manacor.

A/e: museu@manacor.org

MARÍA JOSÉ RIVAS ANTEQUERA

És arqueòloga de formació i aprenenta del món dels museus. Estudià història a la Universitat de Granada i ha desenvolupat l'activitat professional a Andalusia i a les Illes Balears. Els darrers anys ha estat tècnica del Museu d'Història de Manacor, on ha pogut desenvolupar, entre altres tasques, la implantació de mesures per a l'accessibilitat museística.

A/e: wini_59@hotmail.com

Twitter: [@mararivas](https://twitter.com/mararivas)